

Ett samtal om den professionella samtida dansen

Minnesanteckningar från ett möte på Kulturdepartementet
20 maj 2013

Mötesreferat: Ylva Lagercrantz Spindler
Form: Kulturdepartementet

Ett samtal om om den professionella samtida dansen

Bakgrund till samtalet

Dansen befinner sig under stark utveckling runt om i landet och bland allmänheten växer intresset för att uppleva dans av hög kvalitet.

Regeringen har under föregående och innevarande mandatperioden gjort en rad satsningar som på olika sätt berör den professionella dansen. Bara för att nämna några exempel så pågår inom ramen för kultursamverkansmodellen ett arbete såväl nationellt som regionalt och lokalt för att stärka och utveckla dansområdets förutsättningar genom t.ex. residensmöjligheter och arrangörsnätverk. Detta har tillsammans med reformen Skapande skola ökat efterfrågan på professionella dansare och koreografer och på våra kulturinstitutioner och inom den fria sektorn syns ett allt större dansintresse.

Samtidigt har dansområdet under senare tid varit föremål för debatt. Hur fungerar strukturerna? Ger de goda förutsättningar för mångfald inom dansen? Hur ser utbytet och rörligheten mellan svenska och internationella scener och utövare ut? Hur kan kulturpolitiken på bästa sätt bidra till att utveckla den svenska dansen?

Mot bakgrund av bland annat dessa frågor bjöd kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth in företrädare för den moderna samtida dansen till ett rundabordssamtal om danspolitik den 20 maj

2013. Syftet var att få en bild av hur kulturpolitiken på bästa sätt fortsatt kan stödja dansen.

I inbjudan lyftes en rad frågeställningar fram som preciserades i en dagordning som skickades ut till deltagarna innan mötet. I dagordningen angavs följande frågor:

- Svenskt dansliv har utvecklats med många nya aktörer, spelplatser och stödformer under det senaste decenniet. Hur tar vi hand om den mångfald av uttryck som finns inom den samtida dansen?
- Samverkan inom befintliga och framväxande strukturer. Hur kan regionerna och kommunerna utveckla den professionella samtida dansens förutsättningar inom ramen för kultursamverkansmodellen?
- Internationell dansverksamhet. Hur ser utbytet och rörligheten mellan svenska och internationella scener och utövare ut?
- Hur kan staten på bästa sätt skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling av den professionella samtida dansen?

DELTAGARE

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth var värd för mötet. Kulturjournalisten Gunilla Kindstrand var samtalsledare. Övriga deltagare var:

Alhanko Anneli, prima ballerina assoluta, grundare av dansskolan Base23

Andersson Örjan, dansare och koreograf

Binder Adolphe, balettchef GöteborgsOperan

Caprioli Cristina, koreograf, konstnärlig ledare, professor i koreografi på Dans och Cirkushögskolan

Danhammar Ann-Christin, ordförande i Statens kulturråds dansreferensgrupp

van Dinther Jeftha, koreograf och dansare

Eidevall Lars, konstnärlig ledare för Dansstationen Malmö

Frank Petra, ställföreträdande rektor för Dans och Cirkushögskolan

Grip Anna, konstnärlig ledare Cullbergbaletten

Hellenius Martinsson Mira, danschef Norrdans

Höglund Nina, konstnärlig chef för modern och nutida dans vid Kungliga Svenska Balettskolan

Jönsson Mikael, biträdande balettchef Kungliga Operan

Kvarnström Kenneth, koreograf, tidigare chef för Dansens hus

Larsson Ann, kanslichef på Konsnärnsämnden

Lund Gun, konstnärlig ledare på 3e våningen Göteborg

Nordberg Magnus, Nordberg Movement

Nyberg Stina, dansare och koreograf

Pahkinen Virpi, dansare och koreograf

Sutinen Virve, chef för Dansens hus

Sverkesson Vicky, utvecklare av dansverksamhet vid Region Halland och ordförande i DansNät Sverige

Säfsten Björn, dansare och koreograf

Thelander Johan, Dilettant AB

Tingskog Christina, koreograf, arbetar bl.a. med integrerade ensembler

Ölme Rasmus, ordförande Danscentrum, doktorand i koreografi vid Dans och Cirkushögskolan

Vid mötet deltog även ett antal tjänstemän från Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet samt företrädare för Konstnärnsämnden och Statens kulturråd som bisittare.

En sammanfattning av samtalet

I det följande sammanfattas samtalet tematiskt utifrån de frågor som angivits i dagordningen. Det innebär att referaten inte är ordagranna eller fullständiga. I vissa fall har det varit naturligt att ange vem som sade något, i andra fall sammanfattas synpunkterna mer generellt. Deltagarna uppmuntrades även att inkomma med skriftliga synpunkter efteråt, vilka har tagits med i referatet.

Gunilla Kindstrand, kulturjournalist, modererade det fyra timmar långa samtalet utifrån ovan nämnda frågeställningar. Samtalen höll sig inte alltid till det förutbestämde temat vilket moderatören anpassade sig till genom att ta in nya infallsvinklar och perspektiv på frågorna.

Kulturministerns inledning

Mötet inleddes med att Lena Adelsohn Lijeroth hälsade deltagarna välkomna. I sitt inledningsanförande framhöll hon att syftet med mötet var att få en bild av villkoren för den samtida dansen i Sverige och se de viktigaste utmaningarna i framtiden.

Vidare framhöll ministern att det finns en rad angelägna och olösta frågor inom dansområdet, inte minst scenkonstspensionerna som regeringen tar på stort allvar, men som inte var tema för den här eftermiddagen. Istället betonade ministern att hon ville fokusera på utövarperspektivet, på

att få de inbjudnas bild av hur kartan ser ut inom dansen för att därigenom se hur kulturpolitiken på bästa sätt kan stödja konstformen.

Hon lyfte även fram att det sker en stor utveckling inom dansen, inte minst ute i regionerna vilket till stor del är ett resultat av regeringens två viktiga reformer – Kultursamverkansmodellen och Skapande skola – som inneburit att flera regioner nu arbetar för att stärka och utveckla dansområdets förutsättningar i sina regioner. En väl utvecklad infrastruktur är ju en av förutsättningarna för att öka tillgänglighet till dans över hela landet.

Efter kulturministerns inledning gick ordet över till dagens samtalsledare Gunilla Kindstrand som gick igenom dagordningen och upplägget för diskussionen.

Koreograf Björn Säfsten ger sitt perspektiv på dansens utveckling

Koreograf Björn Säfsten, som har varit verksam i tio år, inledde eftermiddagens danssamtal med ett konstnärligt perspektiv. Enligt honom har dansen de senaste fem åren befunnit sig i en stark och positiv förändringsfas. Delvis kan denna utveckling förklaras av det allt större internationella dansutbytet, men också av att det börjar bli fler

dansare från flera konstnärliga traditioner som vill vara och verka i Sverige, ett paradigmskifte som han också menar har genererat i en starkare debatt om dans:

– Den är mer polemisk än tidigare, en kritisk diskurs som ifrågasätter politiska strukturer: vilka kroppar som får synas på den offentliga dansscenen och så vidare. För mig som konstnär är det oerhört stimulerande.

Han menar att detta nya debattklimat praktiskt påverkar vilken dans som görs idag och att fler som jobbar med koreografi har med sig de nya perspektiven in i dansen, vilket bland annat har gett upphov till det gångna årets konceptdansdebatt. Detta har i sin tur startat en debatt om det "dansdans"-begrepp som Kennet Kvarnström introducerade och som sedan Dagens Nyheters danskritiker Örjan Abrahamsson tog upp i en ansats att problematisera frågan: Var har den traditionella, renodlade dansen tagit vägen?

Björn Säfsten tror att den nya debatten bidrar till att teoretisera dansen, men på ett positivt sätt:

– Som med "dansdans"-begreppet". Helt plötsligt fanns det en term som alla talade om, även i sociala medier. Vi har fått fler (digitala) plattformar att diskutera dansen på, vilket också öppnar upp för ett bredare samtal, inte bara med andra dansare, utan även med filosofer, antropologer, arkitekter och så vidare, en utveckling mot ett mer demokratiskt samtal om dansen som även Dans och Cirkushögskolan med en konstnärlig forskning på hög nivå har bidragit till.

Sammantaget tycker Björn Säfsten att det bredare debattklimatet ger en annan transparens inom dansen, vilket i sin tur ökar antalet verk samma konstnärer.

– I dag är vi tillräckligt många dansutövare för att dansen ska bli intressant. Frågan återstår dock: hur får vi med det övriga samhället och publiken i debatten? Dansen har med sina korta spelpe-

rioder ett flyktighetsproblem. Måste man själv vara verksam för att hänga med? Och slutligen, hur bygger vi en brygga mellan konststarten och publiken för att lyfta dem båda?

Moderator Gunilla Kindstrand undrade om dansen gått in i nördiga rum vilket Säfsten inte nödvändigtvis trodde. Men att det däremot är svårare för publiken i dag att orientera sig med fler dansscener att välja bland och att vi kanske bör jobba på en tydligare identitet utåt, så det är lättare att hitta till dansen.

Svenskt dansliv har utvecklats med många nya aktörer, spelplatser och stödformer. Hur tar vi hand om den mångfald av uttryck som finns inom den samtida dansen?

Ann Larsson, kanslichef på Konstnärsnämnden (ersatte Cecilia Malmström Olsson) inledde med att redovisa den svenska dansvärldens infrastruktur, byggd av ett antal fria grupper, institutioner och gästspelsscener. Hon påminde också om det nätverk bestående av danskonsulenter i hela landet som också bidrar till att de regionala turnéerna ökar alltmer. Överlag menar Ann Larsson att förutsättningarna för den professionella dansen har blivit bättre på senare år, att såväl antalet föreställningar som publiken har ökat. Därutöver att dansens genrer både har breddats och smalnats av, och att dans för barn går framåt, men inte syns tillräckligt i skolan. Hon påpekade också fördelen med att Statens kulturråd har förändrat sitt stödssystem i och med kultursamverkansmodellen så att produktions- och arrangörstödet nu slås ihop, samt redovisade nya bidragsarbeten mellan exempelvis tonsättarstödet och Dansalliansen. Sammantaget menar Ann Larsson att bidragen till dansen har ökat. Bland annat har Konstnärsnämnden tredubblat stödet sett över en tioårsperiod. Det internationella dansprogrammet har

också ökat rejält, samt betydelsen av nätverk och festivaler, vilket har gynnat återväxten.

– Dansen präglas av nya samarbetsformer och internationella samarbeten, men också av ekonomisk knapphet. Det finns dåligt med scener att synas på och generellt är stödet svagt för den konstnärliga processen. Dansområdet förändras snabbt och blir alltmer projektbaserat. Sammantaget har den att verka med relativt få spelplatser, få speltillfällen, korta anställningar, kvinnodominans och få producenter. En trend är ett ökat internationellt utbyte som framför allt enskilda koreografer och dansare står för. Efterfrågan är också stor beträffande nätverkande. 50 procent av de produktioner som får stöd görs utomlands. 69 procent av dansutövarnas ansökningar gäller internationella utbyten. Statens kulturråd arbetar med en kvalitetsvision för att stärka den professionella dansen. Ann Larsson avslutade med att fråga hur vi uppfyller den.

Efter Ann Larssons inledning hölls ett samtal runt bordet under ledning av moderatorn som inledde med frågan: Hur mår då dansen i Sverige? Flera av de närvarande dansutövarna påpekade ett geografiskt problem knutet till ett ekonomiskt: att dansen flyttar dit pengarna finns, att det är bidragen som styr och inte tvärtom samt att det finns ett stort behov av ett högre produktionsstöd. Det framkom ett behov av att utveckla dansens bidragssystem så att dessa bättre passar samtidens utveckling mot en allt större internationell arena också kopplat till de nya former av organisatorisk infrastruktur som i dag växer fram, vilka är mer byggda på kollektiv och nätverk än fysiskt förankrade institutioner.

Få och minskade speltillfällen lyftes fram som ett problem, en situation som inte går ihop med ett växande publikintresse. En önskan att dansen bättre ska integreras i befintliga svenska institutioner för scenkonst och få en större kvot av föreställningarna där, var ett annat spår som dryftades.

Här gavs Riksteatern som exempel på en institution som borde kunna ta ett större ansvar för att turnera dans. Vidare att spelperioderna måste vara längre i regionerna och att alla genrer, även smala, måste ha en chans att turnera. Att man inte måste tvingas åka till Stockholm för att få se experimentell dans i framtiden. För att få en bättre turnermiljö för dansare efterfrågades starka arrangörer ute i regionerna som vågar satsa även på smal dans och fler speltillfällen per produktion.

Anna Grip, konstnärlig ledare för Cullbergbaletten, påminde om Cullbergbaletten som ett praktexempel på hur man kan nå ut i landet med smal dans och göra den bred, ett arbete som har pågått sedan kompaniet grundades på sextioalet på initiativ av Riksteatern. Att Cullbergbaletten har kunnat bli så bred och folklig menar hon grundar sig i att kompaniet varje år turnerar till samma ställen och därmed bygger upp en lokal kännedom, ett arbete som har pågått i snart 45 år.

Även skolans roll kom att diskuteras där man ansåg det problematiskt att skolan inte kan ge eleverna verktyg för att förstå dansen nu när de estetiska ämnena inte längre är obligatoriska. Det är viktigt att lära sig koderna för att förstå dans. Det kommer i förlängningen att leda till att dansen når nya grupper och då blir det lättare att bygga upp en ny publik.

Kulturministern svarade att hon tycker att dansen ändå är tydlig i skolan i dag och att även om de estetiska ämnena inte längre är obligatoriska så finns det ett större intresse att söka humanistiska linjer. Hon hänvisade till uppgifter från Ungdomsstyrelsen som visar att även om eleverna inte väljer dessa estetiska ämnen i skolan så är det desto fler som intresserar sig för kultur på sin fritid. Petra Frank, ställföreträdande rektor för Dans och Cirkushögskolan, replikerade att det samtidigt har blivit större socioekonomiska skillnader, att det är svårare att

få unga från utsatta grupper att hitta till de estetiska ämnena.

Samverkan inom befintliga och framväxande strukturer. Hur kan regionerna och kommunerna utveckla den professionella samtida dansens förutsättningar inom ramen för kultursamverkansmodellen?

Vicky Sverkersson, utvecklare av danssamverkan vid Region Halland och ordförande i DansNät Sverige inledde eftermiddagens andra block.

De senaste tio åren har Halland med sex kommuner talat mycket om arrangörsutveckling och 2007–2009 fick Halland två nya scener för dans i Halland. Regionen använder även de befintliga regionala institutionerna för dansföreställningar. Hon berättade hur man i Hallandsregionen har tretton arrangörer som brinner för dans och som man samarbetar med. Hon menade att bredd och internationella gästspel är viktigt för ett livaktigt dansliv och påminde om att Halland var en av de första regionerna att gå in i kultursamverkansmodellen. Hon redogjorde också för hur man i Halland jobbar med nya rum för att inte fastna i det traditionella scen- och salongsperspektivet.

– Vi samarbetar exempelvis mycket med andra institutioner, bibliotek och konsthallar, har avtal med scener i andra regioner, som Skånes Dans-teater, med ambitionen att binda ihop regionerna. Samtidigt underströk Vicky Sverkersson att man i dessa samarbeten ständigt stöter på problem, inte minst av ekonomisk art, och hur även DansNät Sverige existerar på lösa volymer.

– Allt är beroende av en politisk vilja och satsningar. Varje part är helt i händerna på politikererna. Jag tycker att man måste titta på hur de långsiktiga strukturerna ska se ut, avslutade hon sin inledning med, beträffande erfarenheten av att ha jobbat en längre tid med samverkansmo-

dellen. Vicky Sverkersson underströk dock problemet med att den politiska viljan att satsa på dans kan variera.

– Just nu finns det inga långsiktiga avtal att bygga på. Därför har dansen inget fundament att stå på. Ett sätt att få det kan vara att skapa ett lokalt engagemang.

Vad gäller lokala engagemang, så berättade Lars Eidevall, konstnärlig ledare för Dansstationen i Malmö, om Skånes Danskollegium. Här kan man samplanera frågor kring internationella residens eller jobba som en lobbygrupp gentemot regionens politiker.

Gunilla Kindstrand undrade vad som har hänt med publikrelationen sedan samverkansmodellen infördes. Vicky Sverkersson beskrev hur man i Halland jobbar lokalt, nära medborgarna och att man eftersträvar en repertoarbredd.

– Vi jobbar mycket med publikarbete, för att bygga en ny publik. Och det kan vara både unga och gamla som ser dans.

Efter Vicky Sverkerssons inledning hölls ett samtal runt bordet under ledning av moderatorn. Synpunkterna kring utvecklingen av dansen inom ramen för kultursamverkansmodellen handlade bland annat om behovet av långsiktighet vad gäller ekonomi och planering. En annan synpunkt som framfördes var vikten av att de yngre inom dansen ges eget utrymme på institutionerna och möjligheter att förändra.

Strukturella utmaningar och statiska bidragssystem vad gäller turnéer diskuterades. Här framhölls att bidraget i dag bygger på att man producerar en premiär. Om man är utanför systemet måste man sedan självfinansiera sin turné. Förr vågade arrangörerna "köpa grisen i säcken". Idag vågar ingen det.

Det framfördes också att antalet utövare vuxit mer än bidragsgivningen och att fler söker till koreografiutbildningarna. Med större resurser och omfördelning av dessa skulle fler koreografer kunna få ett starkare ekonomiskt stöd samtidigt som det skulle förenkla för den yngre generationen att etablera sig. Andra framhöll att det finns ganska mycket pengar i arrangörsleden, men inte till produktion och utveckling, en obalans som skapar dåliga förutsättningar för samarbeten. Låga produktionsstöd ger svaga samarbetspartners.

Ann-Christine Danhammar, ordförande i Kulturrådets dansreferensgrupp, upplyste om att man har jobbat med den frågan, men menar att det är svårt att styra om medel.

– I princip är bidragen mindre produktionsstyrda i dag. Framförallt har det skett en förändring när det gäller hur man planerar sina medel. Men vi måste hitta ett sätt att effektivisera på fältet, något som tar tid och förutsättningarna förändras på vägen.

Rasmus Ölme, ordförande för Danscentrum beskrev situationen som frilanskoreograf. Den är fortfarande tuff men en förbättring som har skett är Konstnärsnämndens långtidsstipendier. Han berättade också hur det från Danscentrums sida har funnits förslag på att lyfta ut ett antal etablerade koreografer från bidragsgivningen för att istället frigöra medel för mindre etablerade koreografer. Däremot ställde han sig kritisk till att offra Cullbergbaletten för ändamålet, ett förslag som kom att diskuteras under samtalet.

– Det spännande med den har varit att den är en mittemellan-institution. Där skulle man istället kunna bygga något, överbrygga glappet mellan institutioner och icke-institutioner.

Anna Grip påminde om att det alltid har funnits röster som velat lägga ner Cullberg som ju sedan kompaniet grundades är en del av Riksteatern.

– Det är bra med en levande diskussion. Institutioner måste alltid ifrågasättas. Även jag är mån om att avmytologisera Cullberg. Samtidigt har nog Cullberg alltid varit mer öppen för förändring än exempelvis Kungliga baletten.

Mikael Jönsson tycker inte att man ska be Riksteatern lägga ner Cullbergbaletten, men att dess styrelse och ledning måste ha större kunskap om dans och även fråga sig vad man vill med kompaniet. Han påpekade att även Kungliga baletten måste idka självrannsakan och vara öppen för förändring:

– Även vi måste hitta en bredd, både värna om det gamla och bygga upp något nytt.

Ann-Christine Danhammar tipsade om en norsk modell som arbetar som ett komplement till Norges Rikskonserter i syfte att inte belasta UD:s gästspelsstöd, och som skulle kunna fungera i Sverige.

Virve Sutinen tog upp problemet med att man i Sverige inte kan visa den klassiska baletten på så många platser eftersom den kräver stora scener. Hon lyfte också kvalitetsfrågan och vikten av att våga satsa även på smal dans för att utveckla den.

– Där har institutionerna en stor roll i det att de kan generera en hållbar ekonomi för våra konstnärer.

Hon lyfte även fram behovet av en samarbetsmodell mellan landets dansaktörer.

– Det är första gången vi sitter så här tillsammans och diskuterar. Och vad vi måste tala om är: hur ska det vi producerar synliggöras och bli tillgängligt? Om man satsar på dansen kommer publiksiffrorna att öka, men det är frågan om ett långsiktigt arbete. I Sverige har vi en stor bredd på vår konst, men vi måste se vad vi ska satsa på.

Kennet Kvarnström påpekade här att ett problem för dansen är att dess existens i mycket bygger på

lokala eldsjälar.

– När de försvinner så försvinner också kunskapen. I Halland verkar man däremot ha ett bra system där man försöker satsa på något nytt och bygger in det i en fungerande infrastruktur.

Lars Eidevall betonade att man inte bör tala om smal och bred dans längre. Även om en dansföreställning bara spelas 1 – 2 gånger i Sverige så är den ofta en del av ett större nätverk – både lokalt och internationellt. Som att den ofta spelas på festivaler.

– Det är en annan slags bredd, en spelbredd. Dessutom tar unga också del av dansen via Youtube och andra sociala kanaler. Många av dem är killar, vilket motsäger fördomen om teatertanten.

Internationell danssamverkan: Hur ser utbytet och rörligheten mellan svenska och internationella scener och utövare ut?

Virve Sutinen inledde med att ifrågasätta vad vi menar när vi talar om samtida dans i en internationell kontext.

– Samtida dans har varit och är internationell från början. Hela dess idé är modernitet, att färdas över gränserna. Dans är väldigt nomadisk. Våra koreografer är redan internationella. Att en internationell inriktning är så svår att tala om, tror Virve Sutinen snarare beror på förändringen mot den nya, globala ekonomin. Om vi förut talade om nordiska samarbetspartners så talar vi idag om europeiska. Hon påpekade samtidigt hur globaliseringen har skapat fantastiska möjligheter, inte minst genom alla nya sociala medier som nätet har genererat och som gynnar dansen.

– Som det att hela 50 procent av alla klipp på Youtube lär vara dansklipp! Och hur många nya program på tv har inte som tema dans?

Sutinen menar att i och med globaliseringens effekter så är det internationella landskap som dansen verkar i komplext.

– Den produceras och turneras internationellt. Samtidigt har dansen en publik med små fickor (ekonomiskt, reds anm). Men om man sammankopplar de fickorna har du en stor publik – och den präglas av mångfald. Den nya generationen är redan internationell, genom sin utbildning, nätet o s v. Frågan är: hur gör vi kedjan starkare mellan länderna? Vad kan man göra för att vår kompetens ska bli bättre på en internationell nivå? Hennes eget svar är att bygga en strategi där alla jobbar ihop: Kulturdepartementet, Konstnärsnämnden och så vidare, men att samtidigt förhålla sig oberoende för att inte bli så känslig för den politiska konjunkturen.

– Internationalisering är en stor sak, men vi talar fortfarande från olika perspektiv, försöker skära upp Cullberg för att dela på kakan. Det tror jag är farligt, att splitta på institutionerna. Vad vi istället måste fråga oss är: Vad kan vi göra för dansarna för att underlätta deras internationella arbete?

Virve Sutinen föreslår att man öronmärker pengar i budgeten för ändamålet och att allt ansvar för internationaliseringen inte ska vila på institutionerna som redan går på knäna ekonomiskt. Vidare påminde hon om problemet med våra svenska arbetstidsavtal. Hon tyckte avslutningsvis att man bör ställa krav på dansutövarna när det gäller att även inkludera dokumentation för framtiden.

Dansaren och koreografen Stina Nyberg menade att det internationella arbetet som dansare kräver mer stöd och support, att det inte bara kan hänga på personliga kontakter. Hon underströk samtidigt att det internationella perspektivet inte bör handla om att värna det svenska varumärket, att vara en exportprodukt. För henne är det inte viktigt att vara svensk eller ha en svensk koppling

när hon jobbar utomlands. Hon menade att det som frilansande finns ett behov av att jobba internationellt eftersom dansare jobbar på en internationell scen. Att det inte handlar om att vara anställd, utan om att samarbeta med folk från andra håll i världen:

– Man får inte glömma att den svenska dansscenen är en del av den internationella.

Adolphe Binder, Göteborgsoperans balettchef, ser en generell tendens inom dansen som hon benämner ”kannibalisering” när det gäller slaget om de ekonomiska resurserna. Hon tycker att istället för att slakta institutionerna, så bör de snarare användas. Apropå den internationella inriktningen påminner hon också om de pengar som finns att hämta i form av EU-bidrag.

Rasmus Ölme, ordförande för Danscentrum och doktorand i koreografi vid Dans och Cirkushögskolan, tror att den internationella inriktningen beror på en politisk vilja, men också på genomströmningen.

– Många av de internationella samarbetena är personliga nätverk, kanske har man utbildats utomlands. Sedan kan man i sammanhanget fråga sig: Hur intressant är nationsgränsen? Vad rör man sig utanför? Talar vi om landets gränser? Och möter man en annan publik för att man verkar i ett annat land och rör sig inom en annan genre? Detta återkopplar också till publikfrågan, att dans är svårt. Som den konceptuella. Den anses som svår i Sverige, men inte utomlands. Där verkar det finnas ett glapp mellan publik och utövare i Sverige.

Gunilla Kindstrand undrade om Ölme menar att elitbegreppet är ett problem i Sverige. Rasmus Ölme:

- Ja, eller att smalt är en definitionsfråga. Om man turnerar i 40 länder, är det då ändå smalt?

Petra Frank, ställföreträdande rektor för Dans och cirkushögskolan, talade om hur vi genom globali-

seringen får fler studenter från Europa.

– Redan här börjar man bygga nätverk, en trend vi ser växa. Men sedan måste vi se till att dessa dansare verkar i Sverige också. Där är Skapande skola bra, men det negativa vi hör med den satsningen är att man med den har förbrukat danspotten i kommunen.

Med internationaliseringen anades samtidigt en farhåga att den svenskproducerade dansen kommer att synas allt mindre i Sverige för att istället spelas alltmer utomlands. Detta då de svenska arrangörerna inte har råd att ta emot denna dans på turné, liksom dansarna inte har råd att turnera den nationellt.

Vad bör göras?

Med det var samtalet framme vid dagens sista fråga, tillika den som riktats till deltagarna med inbjudan: Hur kan kulturpolitiken på bästa sätt bidra till att utveckla den svenska dansen? Här gavs deltagarna chansen att komma med konkreta förslag för att förbättra dansens villkor. Svaren löd, utan inbördes rangordning, så här:

- Utbildningar, yrkesväxling, rörlighet på arbetsmarknaden, kultursamverkansmodellen och internationalisering är viktiga frågor inför framtiden där det kulturella perspektivet måste få utrymme trots att en rad olika departement är inblandande.
- Börja med skolor och utbildning. Här måste alla genrer finnas representerade. Se till att de utbildningar som finns får högskolestatus.
- Glöm inte det publika perspektivet. Vi måste bli bättre på att kommunicera dansen.
- Titta närmare på befintliga strukturer och omfördela resurserna. Lyft fram fem koreografer som en nationell angelägenhet. Dessa

skulle förslagsvis kunna placeras inom Cullbergbalettens struktur. Eller så lägger man ner Cullbergbaletten helt. Därigenom skulle man kunna få loss miljoner. Cullberg har kanske spelat ut sin roll. Omfördela i dialog med Riksteatern. Det skulle göra mycket för dansvärlden.

- Jobba för en hög internationell standard. Våga ge konstnärlig frihet, både till den fria dansen och institutionerna. Ta större risker när det gäller repertoar.
- Initiativet av regeringen att förbättra kvalitén på Kungliga Svenska Balettskolan är mycket bra, det behövs om vi ska hävda oss internationellt. Detta då de flesta dansarna i världen, vare sig de är moderna dansare eller musikalartister, har en gedigen klassisk balett träning som bakgrund och som träningsform.
- Uppfostra media som i dag är mer intresserad av att skriva om Let's Dance. Förr recenserades båda lagen i en balett, i dag knappt första laget. Ändå är dans stort i dag, inte minst på nätet.
- Institutionerna har ett stort ansvar för att delta i arbetet med kulturplanerna. Se till att det inte blir institutionerna som måste göra allt med små medel när det gäller förverkligandet av kultursamverkansmodellen.
- Se dans inom Skapande skola som ett komplement, ej som ersättning för övrig dans.
- Låt staten ta fortsatt ansvar för den fria dansen. Staten måste hålla en konstnärlig dialog med kommunerna och regionerna. Tänk på dans som en konstform utan annan nytta.
- Kulturdepartementet bör se närmare på de

fria scenkonstkollektivens sätt att jobba flexibelt. Ett tips är att titta på Belgiska Kunstelukket, en organisation som ger konstnärer råd i juridiska och ekonomiska frågor, vilket är efterfrågat eftersom många dansare finner det svårt att bedriva en affärsverksamhet pga mycket administrativt krångel när man ringer Skatteverket, skriver en projektbeskrivning osv. Alla organisationer och institutioner bör gå ihop för att starta en liknande rådgivningsbyrå i Sverige.

- Stärk arrangörsnätverket.
- Ha lika stor tillit till de enskilda konstnärerna som till institutionerna.
- Dansen behöver komma närmare yrkeslivet.
- Stärk det utominstitutionella, men inte det antiinstitutionella. Se över hur man kan återanvända existerande strukturer. Ge de fria grupperna möjlighet att bygga upp egna institutioner.
- Lita på konstnärerna och på publiken. Ha förtroende för dansen.
- Utveckla publikarbetet. Där har dansen inte varit bra. Jobba mer med mångfald. Det finns t.ex. mycket talang i förorterna som institutionerna inte nås av.
- Få folk att inte vara rädda för den samtida dansen.
- Lös pensionssystemen. De kostar en förmögenhet för institutionerna på bekostnad av konsten.
- Utveckla ett system där konst kan produceras fritt från ekonomitänket, exempelvis genom residens.

- Ta ut dans på skolorna genom Utbildningsdepartementets budget.
- Eftersträva fler uppföljningsmöten och mer feedback från dem som jobbar bra i regionerna.
- Det är viktigt med en drivande nationell kultur- och danspolitik. Detta danssamtal är ett sätt och en början, men mer måste göras. Staten måste vara tydligt med att man vill stötta festivaler och biennaler. Tänk även på andra inkomstkällor, som t.ex. EU-finansiering.
- Utbilda fler producenter.
- Prioritera producentrollen i det fria danslivet och ta hand om de fria koreograferna.
- Se och ta tillvara på all kunskap, engagemang och entreprenörskap inom dansen i dag, uppmärksamma hur den kan driva projekt med stor flexibilitet och mycket små medel. Se inte institutionerna vare sig som monument eller "ready made", utan som demokratiska platser och mellanrum.
- Värna om publiken, även den lilla. Nätverk är bra, men hur använder vi dem? Upprätthåller de något?
- Värna om dansarna och öka speltillfällena.
- Bygg mentorprogram. Ta emot nya idéer och tankar (från ett högskoleperspektiv) och lyssna in studenterna som är nyskapande. Förhoppningsvis kommer den nya Stockholms konstnärliga högskola bidra till att synliggöra dansen.
- Om Skapande skola: Se till att den inte konkurrerar bort övriga dansinköp i regionerna. Inkludera även gymnasiet så att eleverna ser dans som ett yrkesval.
- Ge Public service ett bättre uppdrag så att dansen bevakas bättre!

Slutreflektion, Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth

Lena Adelsohn Liljeroth avslutade dagens samtal med ett varmt tack till de inbjudna och framhöll att Kulturdepartementet arbetar framåt med dansfrågorna. Hon betonade vikten av att arbeta vidare med ett medvetet publikperspektiv, att dansen måste bli bättre på att presenteras sig så att dansen angår fler. Här refererade hon till hur museerna har blivit bättre på just det. "Ska kulturen ta mer plats, och då talar jag inte bara om pengar, så måste den ha publiken med sig."

REGERINGSKANSLIET

Kulturdepartementet